

Kokemäen vihreän siirtymän ohjelmaluonnos

Sisällys

Kokemäen vihreän siirtymän ohjelmatyön hankekumppanit.....	3
Kokemäen yritykset ja vihreän siirtymän yhteistyö	4
Maankäytön suunnittelu ja liikenne	6
Uusiutuva energia ja kiertotalous	7
Pohjavesi	8
Luontoarvot ja vesien suojelu	9
Kaupungin osastojen vihreän siirtymän tavoitteita.....	11

Kokemäen valtuusto hyväksyi joulukuussa 2021 kaupungin strategian vuosille 2022 - 2025. Yksi strategian neljästä painopistealueesta on ”Vihreän siirtymän Kokemäki”. Painopistealueen tavoite on ilman, veden ja maaperän puhtaus ja luonnon monimuotoisuus. Ilmastoteot otetaan osaksi arkipäivän toimintaa kaupungin laatimalla vihreän siirtymän ohjelmalla.

Kokemäki asettaa valtuustokaudeksi päästötavoitteen, jossa verrataan kaupungin päästökehitystä valtakunnalliseen kasvihuonekaasujen päästömuutokseen. Vuosina 2005-2020 Kokemäen kasvihuonekaasujen päästöt vähenivät 24%. Samassa ajassa koko Suomen päästövähennys oli 28%. Kokemäen tavoite on päästä 2022 – 2025 vähintään tasoihin koko Suomen päästömuutoksen kanssa. Päästömittauksessa hyödynnetään valtakunnallisesti käytettyä <https://paastot.hiilineutraalisuomi.fi/> mittaristoa.

Kokemäen vihreän siirtymän ohjelmatyön hankekumppanit

Kaupunki tekee yhteistyötä Satakunnan muiden ilmasto-hankkeiden kanssa. Näitä ovat esimerkiksi Satakunnan ammattikorkeakoulun koordinoima valtakunnallinen Canemure-hanke, Satakuntaliitossa käynnistynyt maakun-

nan ilmastohanke, jonka esimerkkikunniksi valittiin Kokemäki ja Eura. Hankkeessa laaditaan yhteistyössä SAMK:in kanssa näissä kunnissa kaksi opinnäytetyötä, joissa pohditaan kuntien ilmastotyötä.

Potentiaalinen hankekumppani on myös maakunnan kuntien ja energiayhtiöiden ilmastohankkeen jatko, joka odottaa vielä rahoituspäätöstä. Luonnollisesti kaupunki tekee yhteistyötä kahden ammattiopistonsa, Sataedun ja Saskyn kanssa näiden ilmasto- ja ympäristöohjelmissa. Selvitämme opiskelijoiden harjoittelumahdollisuudet kaupungin ja ilmastoyhteistyössä olevien yritysten kanssa. Kokemäen vihreän siirtymän ohjelmatyöprosessi on otettu tiedotusopin gradun aiheeksi Helsingin yliopistossa. Toivomme sen tuovan lisäarvoa Kokemäen ohjelmatyölle.

Kokemäen yritykset ja vihreän siirtymän yhteistyö

Kokemäelle luodaan viestinnällä vihreän siirtymän imago, jossa kaupunki markkinoi ekologisten periaatteiden mukaista toimintaa. Tämän toivotaan tuovan vihreän siirtymän profiiliin sopivia yrityksiä Kokemäelle, kuten myös tätä asiaa arvostavia asukkaita. Kaupungin konserniyhtiöiden kanssa on sovittu, että ne selvittävät omassa

toiminnassaan parhaat vihreän siirtymän toimenpiteet, jotka liitetään tähän ohjelmaan.

Kokemäki kannustaa positiivisella viestinnällä yrityksiä ja yhteisöjä vihreän siirtymän toimenpiteisiin. Strategian mukaisesti luodaan edellytyksiä yritysten innovoinnille, investoinneille ja kilpailukyvyn lisäämiselle. Se parantaa työllisyyttä ja tarjoaa uudenlaista taloudellista menestystä. Tavoite on vähentää alueen päästöjä ja riippuvuutta tuontienergiasta sekä lisätä terveyttä ja hyvinvointia. Kaupungin yrityksiä rohkaistaan ympäristöarvojen mukaiseen toimintaan esimerkiksi "ilmastokumppanuus" –sopimuksilla tai muulla tavoin palkitsemalla yrityksiä hyvästä ympäristötoiminnasta.

Kokemäen yhteistyö Prizztechin kanssa mahdollistaa laajan hanketuen kaupungin vihreän siirtymän tavoitteiden mukaisessa toiminnassa. Kokemäelle suunniteltu akkuteollisuushanke sisältyy Prizztechin laatimaan ohjelmaan Satakunnan akkuklusteriverkostosta. Verkosto on merkittävä osa Suomen vihreän siirtymän ohjelmaa.

Kokemäki liittyy Prizztechin "hiilikädenjälki"-hankkeeseen. Hanke tunnistaa Satakunnan yrityksissä positiivisen ilmastovaikutuksen ratkaisuja. Yritykset, jotka tuottavat tällaisia palveluja ja tuotteita, voivat hyödyntää "hiilikädenjälkeä" kasvupyrkimyksissään.

Kokemäki toimii veturikuntana Prizztechin Vihreää kasvua mikro- ja pienyrityksille-hankkeessa. Hankkeessa jaetaan konkreettista tietoa ydinmaaseudun ja harvaanasutun maaseudun yrityksille siitä, mitä vihreä siirtymä tarkoittaa. Neuvotaan miten yritykset voisivat ottaa ensimmäiset askeleet kehittääkseen omaa vihreän siirtymän toimintaansa.

Maankäytön suunnittelu ja liikenne

Kokemäen vihreän siirtymän strategia tunnistaa, että järkevä maankäytön suunnittelu vähentää päästöjä ja edistää ympäristöarvoja. Kaavoitus luo edellytyksiä hyvälle asuinympäristölle ja onnistuneelle ilmastotyölle ottamalla huomioon luonto- ja kulttuuriympäristöarvot. Kaavoitus, joka vähentää liikkumisen tarvetta sekä edistää jalankulun, pyöräilyn ja joukkoliikenteen edellytyksiä, pienentää liikenteen päästöjä mahdollistaen silti maaseutumaisen asumisen sekä monimuotoiset elinkeinot. Raideliikenneyhteys Kokemäeltä Porin ja Rauman satamiin mahdollistaa vähäpäästöisen tavaraliikenteen. Henkilöjunaliikenne Poriin, Harjavaltaan, Sastamalaan, Tampereelle ja mahdollisesti jatkossa myös Raumalle edistää vähäpäästöistä työmatkaliikkumista.

Kokemäen strateginen tavoite on kehittää julkisten kulkuvälineiden toimintamahdollisuuksia Kokemäellä ja lähiseudulla siten, että linja-auto on etenkin toisen asteen oppilaitoksille sujuva liikennöintiväline. Rautatieasema tuodaan ”läheemmäksi keskustaa” helpottamalla asemalle kulkua kaupunkipyörillä ja syöttöliikenneratkaistuilla.

Uusiutuva energia ja kiertotalous

Kokemäen kaupungin laaja pinta-ala tarjoaa sopivia alueita tuuli- ja aurinkoenergian tuotantoa varten. Kokemäki sitoutuu uusiutuvan energian käytön lisäämiseen kaupungin alueella. Tuuli- ja aurinkovoimaa suunnitteleville ja rakentaville toimijoille kerrotaan, että kaupungilla on valmius kaavoituksella ja myönteisellä viestinnällä tukea uusiutuvan energian hankkeita.

Kokemäki edistää vihreän siirtymän strategiallaan resursiivisesta toimintaa. Se tarkoittaa kykyä käyttää luonnonvaroja, raaka-aineita, energiaa, tuotteita, palveluja, tiloja ja aikaa harkitusti. Tämä edistää hyvinvointia ja kestävästä kehitystä. Tulevaisuudessa ei ole jätettä, on vain erilaisia materiaalivirtoja, joita käytetään yhä uudelleen hyödyksi. Se on kiertotaloutta. Tuotteet suunnitellaan siten, että ne

ovat uudelleen käytettävissä ja kierrätettävissä. Suositetaan uusiutuvia luonnonvaroja, tuotteita korvataan palveluilla ja energia tuotetaan uusiutuvilla energialähteillä. Kaikessa toiminnassa käytetään energiaa tehokkaasti ja säästään.

Pohjavesi

Kokemäen alueella on mittavat pohjavesivarat, joiden riittävyyteen ja laatuun kohdistuu erilaisia riskitekijöitä. Kokemäen pohjaveden valuma-alueiden soita on vuosikymmenten ajan muutettu pelloiksi ja alueen metsiä on ojitettu. Nämä maankäytön muutokset ovat merkittävästi vähentäneet pohjavesien muodostumista 1950-luvulta lähtien ja alentaneet tuntuvasti pohjaveden pintaa. Asiaa selvitetään hankkeella, jossa yhdessä eri toimijoiden kanssa pohditaan korjausmenettelyjä pohjaveden muodostumista vähentäneisiin maankäytön muutostekijöihin.

Pohjavesialueilla on käynnistymässä Kokemäen, Harjavalan, Nakkilan, Ulvilan ja Porin kuntien seudullinen hanke suojeleusuunnitelmien päivittämiseksi. Hankkeelle on saatu osarahoitus ELY-keskukselta. Suojeleusuunnitelmissa kartoitetaan merkittävimmät riskit pohjaveden laadulle ja esitetään toimenpiteitä niiden vähentämiseksi.

Luontoarvot ja vesien suojelu

Kokemäki on harvaan asuttu, laaja maaseutukunta, joten kunnan alueelta löytyy runsaasti potentiaalia luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen. Kunnassa on biodiversiteetiltään erityislaatuinen kansallispuisto, merkittäviä vesistöalueita ja laajoja kangasmetsiä, joissa on runsaasti luontoarvoja. Vesistöjä voidaan vaalia hajakuormituksen vähentämisellä.

Arvokkaiden biotooppien rooli korostuu luonnonsuojelulain uudistuksen myötä. Laissa on esitetty ekologisen kompensaaation periaate ja menettely. Yksityinen maanomistaja, yritys, kunta tai valtion liikelaitos voi tuottaa luonnonarvoja, joilla voidaan hyvittää muusta taloudellisesta toiminnasta aiheutuva heikennys suojelluille luonnonarvoille. Menettelyn tavoitteena on hidastaa rauhoitettujen lajien ja harvinaisimpien luontotyyppien katoa. Arvokkaat luontokohteet ja metsät saavat näin uudenlaista taloudellista lisäarvoa. Luontokohteiden vaaliminen tarjoaa tuottopotentialin Kokemäen maa- ja metsätalousyrittäjille.

Myös kaupungin omistamien metsien hoitokäytännöissä ja suojelumahdollisuuksissa voi ennakoida ilmastonmuutosta ja lainsäädäntöä. Se tarkoittaa, että metsänhoidon, luonnonhoidon ja ennallistamisen toimenpiteillä ylläpidetään ja vahvistetaan metsätalousalueiden, soiden ja suojelualueiden hiilinieluja. Talousmetsien kasvun, terveyden ja monimuotoisuuden ylläpito vähentää myrskyjen ja metsätuholaisten aiheuttamaa taloudellista riskiä.

Kokemäen merkittävimmät vesistöt ovat Sääksjärvi ja Kokemäenjoki. Vesipolitiikan puitedirektiivin tavoite on kaikkien vesistöjen hyvä ekologinen tila vuoteen 2027 mennessä. Sääksjärven ja Kokemäenjoen tilaa on seurattu pitkään ja molempien osalta veden laatu on kääntynyt vuosikymmenten huononemisen jälkeen parempaan suuntaan. Monilla toimenpiteillä on vähennetty metsistä, pelloilta ja kiinteistöjen jätevesistä vesistöön vapautuvia ravinteita ja kiintoainesta sekä niiden haittavaikutuksia.

Sääksjärven ja sen valuma-alueen tilaa sekä veden laadun parantamistoimenpiteitä on vuosikymmeniä seurattu SYKE:n ja ELY-keskuksen tutkimuksilla. Kaupunki edistää yhteistyössä "Satavesi" vesienhoito-ohjelman kanssa Sääksjärven ja Kokemäenjoen ekologisen tilan parantamista.

Arvokkaiden luontokohteiden ja metsien vaaliminen sekä Sääksjärven ja Kokemäenjoen ekologisen tilan parantaminen mahdollistavat Kokemäen luontomatkailun kehittämisen sekä kuntalaisten luontosuhteen ja lähiretkeilymahdollisuuksien paranemisen. Samalla lisätään kaupungin myönteistä vihreän siirtymän imagoa.

Kaupungin osastojen vihreän siirtymän tavoitteita

Sivistysosasto liittyy vihreän siirtymän toimenpiteenä ensimmäisenä kaupunkina Suomessa Vihreä lippu -kestävän kehityksen ohjelmaan. Vuodesta 1998 Suomessa käytössä ollut ohjelma tarjoaa laajan valikoiman toimenpiteitä kouluille, päiväkodeille sekä muille lapsi- ja nuorisotyötä tekeville toimijoille. Keskeiset periaatteet toiminnassa ovat nuorten osallisuus, ympäristökuormituksen vähentäminen, pitkäjänteisyys sekä yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.

Toimintayksiköillä on omat pääasiassa nuorista koostuvat ympäristöraadit, jotka valitsevat vuosittain projektin teeman, tavoitteet ja toimintatavat Vihreä lippu -ohjelman mukaisesti. Kokemäellä yhteiskoulu, Tulkkilan koulu ja Tuomaalan koulu lähtivät Vihreä lippu -ohjelmaan yhtenä

yksikkönä, jonka teemaksi valikoitui kestävä kulutus. Yhteiskoulussa ja Tuomaalan koulussa teemaa lähestytään kierrätyksen näkökulmasta, Tulkkilan koulussa kestävä kulutuksen teemaa käsitellään laajemmin.

Ruokahuollon tavoite on, että suuri osa kaupungin yksiköiden ruoasta on suomalaista ja mahdollisuuksien mukaan lähialueilla tuotettua. Tavoitteena on terveellinen lähiruoka ja kasvisruokavaihtoehdot sekä ruokahävikin vähentäminen ja ohjaaminen hyödynnettäväksi.

Koulukuljetusten reittejä optimoidaan ja kuntalaisille tarjotaan mahdollisuus käyttää samoja linja-autoreittejä, joita koulukuljetus hyödyntää, kaupungin sisäisenä joukkoliikenteenä kuten aiemminkin. Jatkossa panostetaan kuntalaisten tiedottamiseen joukkoliikennemahdollisuuksista (mukaan lukien reittiliikenne, jota koulukuljetus hyödyntää). Selvitetään kahden kyläkoulun ruoka- ja astiakuljetusten optimointi. Ylikunnallinen yhteistyö tai hyvinvointialueiden pilottihankkeen kokemukset voivat tuoda uusia ideoita kaupungin reuna-alueiden logistiikkaan.

Kaupungin strateginen tavoite on kunnostaa rakennuksensa energiatehokkuutta noudattaen. Se tuo säästöä

energiankulutuksessa ja lämmityskustannuksissa. Rakennusten osalta arvioidaan myös tilatehokkuutta, eli sitä miten kaupungin omistamat rakennukset saadaan mahdollisimman tehokkaaseen käyttöön. Kokemäellä on käytössä ”Kuntien tilatieto”-palvelu, jonka avulla voidaan muodostaa kokonaiskuva kaupungin käytössä olevista tiloista sekä luoda tietokanta ja malli kiinteistö- ja rakennustietojen ylläpidolle.

Kaupungin rakennuksiin tehdään energiaa säästävät korjaukset, joiden yhteydessä toteutetaan lämmön talteenottoratkaisut ja uusiutuvan energian käyttömahdollisuuksien arviointi rakennusten lämmityksessä. Rakennusmateriaalien ja rakennusmenetelmien valinnoissa huomioidaan ilmastotavoitteet ja rakennusten elinkaari. Kaupungin omissa rakennushankkeissa pyritään mahdollisimman laajaan puurakenteiden käyttöön.

Rakennusten korjausohjelmassa selvitetään edellytykset siirtyä öljylämmityksestä hakelämmitykseen, maalämpöön, ilma-vesilämpöpumppuihin tai kaukolämpöön sekä mahdollisuus aurinkoenergiaratkaisujen toteutukseen. Sähkölämmitteisissä rakennuksissa otetaan käyttöön energiaa säästävää, käytön mukaan lämpöä säättävää ohjelmaa. Rakennusten ja katujen valaistuksessa siirrytään led-valaisimiin. Taloyhtiöille ja omakotiasukkaille järjestetään energianeuvontaa.

Jätehuollossa parannetaan kierrätysmahdollisuuksien saavutettavuutta, vähennetään jätemäärää ja viestitään tehokkaasti olemassa olevista lajittelun ja jätehuollon palveluista kaupungissa. Jätelain uudistuksen vaatimusten vuoksi Porin seudun kuntien jätehuolto organisoidaan yhtiöksi ja sen toimintoja kehitetään. Kokemäki on mukana Porin seudun jätehuoltoyhteistyössä. Seudun jätehuollon uudistuksilla parannetaan kierrätystä ja tehostetaan jätteiden vähentämistä. Kaupungin tavoitteena on saada jätehuoltoyhtiön alueellinen lajittelukeskus sijoittamaan Kokemäelle.